

Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

IV Всеукраїнської науково-практичної on-line-конференції
(Суми, 21–22 листопада 2019 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2019

підприємства : [моногр.] / О. В. Побережець. – Херсон : Видавництво : Грінь Д. С., 2016. – 500 с.

3. Масленніков Є.І. Елементи системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства / Є.І. Масленніков // Економіка. Фінанси. Право. – 2014. - № 12/1. – С. 25-28.

УДК 330.112

Іванчук Ольга Василівна

ННІ БТ «УАБС», Суми

Науковий керівник:

Люта Ольга Василівна,

к.е.н., доцент, Сумський державний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «ПРИБУТОК»

Прибуток займає важливе місце у системі оціночних показників діяльності підприємства. Він стає базою для економічного та соціального зростання підприємства, стабільним джерелом фінансування виробничого процесу, сплати дивідендів, збільшення капіталу підприємства, поповнення оборотних активів та виплати інших планових витрат. У самому прибутку та його розподілі виявляють економічні відносини між підприємством, суспільством та окремими робітниками.

Щоб краще зрозуміти економічну сутність поняття прибуток ми дослідимо історичний розвиток концепцій даної категорії та узагальнимо ці визначення в сучасних умовах господарювання.

Поняття прибуток є однією з найбільш складних економічних категорій. Сутність категорії «прибуток» досліджувалось різними вченими протягом кількох століть. В економічній літературі погляди авторів не співпадають на дане поняття, одні науковці вважають, що поняття прибуток потрібно

розглядати як заробітну плату, ренту або ж відсоток, а інші вчені стверджують, що прибуток являється відсотком на капітал. У США та других країнах, що мають розвинуту ринкову економіку, притримуються концепції, що прибуток являється нагородою за підприємницькі вміння.

Першими хто спробував пояснити сутність прибутку в економічній теорії були меркантилісти, які досліджували сферу обігу. На їхню думку прибуток виникає в міжнародній торгівлі, а саме в результаті перепродажу товарів за кордон за більшу вартість.

Меркантилісти представляли додану вартість як торговий прибуток. Зростання та накопичення капіталу вони розглядали не як результат виробничої діяльності, а як процес обміну, особливо на міжнародному рівні.

У домарксовий період найбільш чітко визначення категорії прибуток дали такі класики буржуазної політичної економіки як Вільям Петті, Адам Сміт, С.Сімонді.

В.Петті ніколи не розглядав поняття "прибуток" окремо. Він ототожнював прибуток з рентою, тобто Петті стверджував, що прибуток є частиною продукта, який залишається після відрахування заробітної плати. Не дивлячись на прирівнення прибутку до ренти, одним з видів прибутку є відсоток на позичковий капітал. У своїй роботі «Різне про гроші» В.Петті прирівняв відсоток з орендною платнею[1].

У XVIII ст. слідуючи вченню В.Петті розвивається школа фізіократів, яка досліджувала сферу виробництва. Фізіократи притримувалися думки, що прибуток утворюється тільки в сільському господарстві. Вони вважали, що земельна рента - це основна форма доданої вартості і прирівнювали її та «чистий продукт», що являвся результатом додаткової праці робітника[2].

Адам Сміт був найвідоміший представник класичної економічної теорії XVIII ст. Важливо відмітити, що А.Сміт досліджуючи теорію прибутку на відміну він своїх попередників, меркантилістів, які притримувались думки, що прибуток є результатом процесу обміну та фізіократів, які пов'язували це

поняття тільки із сільським господарством, вважав, що першоджерелом прибутку є саме виробництво.

У своєму дослідженні під назвою «Дослідження природи та причини багатства», яку опублікували у 1776 році Сміт створив концепції трудової теорії вартості. Він стверджував, що прибуток є результатом чужої праці, яка присвоюється власником засобів виробництва. Вчений вважав, що робітники продають свою працю так само, як і інші товари, і вона має як "справжню так і номінальну ціну". А.Сміт зазначає, «що прибуток на капітал визначається вартістю використаного в праці капіталу і принципово відрізняється від заробітної плати». Також у його роботі одним із важливих факторів ціноутворення є рента [3].

Отже, на думку А.Сміта існує три основних джерела доходу – це рента, заробітна плата і прибуток.

Давід Рікардо був видатним представником класичної політичної економії в XVIII і початку XIX ст. Він так само як і його попередник А.Сміт надавав перевагу теорії трудової вартості. Д.Рікардо розвиває ідею свого попередника і також ототожнює капітал із засобами виробництва[4].

Вчення Сміта та Д.Рікардо стали базою для створення нової теорії продуктивності капіталу та поклали початок для теорії трудової вартості.

У середині XIX ст. розвивається теорія додаткової вартості К.Маркса. Прибуток має вигляд перетвореної форми додаткової вартості та є головним мотивом праці капіталіста, і показує на скільки ефективно розвивається виробництво. Прибуток – це надлишок доходу над витратами, що належить власникам засобів виробництва. К.Маркс вважав, що основним джерелом прибутку є додатковий продукт, що створюється в процесі виробництва та який можна реалізувати в сфері обігу[5].

Отже, у теорії К.Маркса поняття прибуток виступає як результат залучення робочої сили капіталом, а основу стосунків капіталістичного суспільства складає співвідношення «капіталіст-найманий працівник».

Провівши аналіз даних визначень ми можемо зробити наступні висновки, що кожний з вчених по-різному тлумачить поняття «прибуток», тому ми визначили спільні риси:

1. Прибуток представляє собою різницю між валовими доходами та витратами.

2. Прибуток – це один із найбільш важливих показників фінансових результатів у господарській діяльності підприємства.

3. Спільною рисою є те, що прибуток визнається як джерело творчої діяльності.

Ми вважаємо, доцільно використовувати визначення поняття прибутку як доходу на вкладений капітал, який є нагородою від підприємця за ризики, мотив його діяльності та який розраховують як різницю між сукупними доход

Список використаних джерел

1. Нестеренко О.П. Історія економічних вчень: Опорний конспект. – К.: МАУП, 1998. – 104 с.

2. Проскурін В.П. Історія економіки та економічних учень . Нариси економічної історії індустріальної цивілізації: Навч. посіб. / Проскурін В.П. – К.: КНЕУ, 2005. – 372 с.

3. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / Смит А. – М.:Л., 1935. – 112 с.

4. Найт Ф. Риск, неопределенность и прибыль / Ф.Найт ; пер. с англ. М.Я. Каждана; Центр эволюц. экономики. – М.: Дело, 2003. – 359 с.

5. Маркс К. Сочинения -Т.25.-Ч.1./К.Маркс, Ф.Энгельс.- М.:984.-С.43